

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи
Національного технічного
університету України

«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»

к.т.н., доц.

Тетяна **ЖЕЛЯСКОВА**

« 02 » 03 2026 р.

ВИТЯГ

з протоколу № 12 від 28.02.2026 р. розширеного засідання
кафедри психології та педагогіки

Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

БУЛИ ПРИСУТНІ:

- з кафедри психології та педагогіки: завідувач кафедри, к. психол. н., доц. Хілько С.О.; проф., д. психол. н., проф. Волянчук Н.Ю.; проф., к. психол. н., проф. Винославська О.В.; проф., д. психол. н., проф. Ложкін Г.В.; проф., д. психол. н., проф. Мушкевич М.І.; доц., к. психол. н., доц. Блохіна І.О.; доц., к. пед. н., доц. Тадеуш О.М.; доц., к. психол. н., доц. Євтушенко І.В.; доц., к. психол. н., доц. Кононець М.О.; доц., к. психол. н., доц. Москаленко О.В.; доц., к. психол. н., доц. Нежинська О.О.; доц., к. психол. н., Папуша В.В.; доц., к. психол. н., доц. Сербова О.В.; доц., к. психол. н., доц. Туриніна О.Л.; ст. викладач, к. політ. н. Оніпко З.С.; викладач Мельниченко І.В.; викладач Чумаков В.О.; аспірантка Гаваза Л.В.; аспірант Пищик А.М.; аспірант Штефан І.М.

- з інших кафедр КПІ ім. Ігоря Сікорського:
завідувач кафедри англійської мови гуманітарного спрямування №3,
д. пед. н., проф. Сімкова І.О.

Запрошені з інших організацій:

- ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, д. психол. н., проф. Брюховецька О.В., к. психол. н., доц. Сухенко Я.В.; Ірпінський фаховий коледж НУБіП України, к. пед. н., доц. Костюк Д.А.; Національний університет цивільного захисту України, к. психол. н., доц. Фомич М.В.; Хмельницький національний університет, д. пед. н., проф. Солтик О.О.

СЛУХАЛИ:

1. Повідомлення аспіранта кафедри психології та педагогіки Волянюка Андрія Миколайовича за матеріалами дисертаційної роботи «Психологічні особливості прояву проактивності майбутніх фахівців технічного профілю», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки, за спеціальністю 053 – Психологія, освітньо-наукова програма Психологія.

Тему дисертаційної роботи «Психологічні особливості прояву проактивності майбутніх фахівців технічного профілю» затверджено на засіданні Вченої ради факультету соціології і права (протокол № 3 від 23 листопада 2022 року) та перезатверджено на засіданні Вченої ради факультету соціології і права (протокол № 9 від 28 березня 2025 року).

Науковим керівником затверджена кандидат психологічних наук, доцент Блохіна І.О.

2. Запитання до здобувача.

Запитання по темі дисертації ставили: д. психол. н., проф. Мушкевич М.І.; к. психол. н., доц. Москаленко О.В.; к. психол. н., доц. Нежинська О.О.; к. психол. н., Папуша В.В.; к. психол. н., доц. Сербова О.В.; к. психол. н., доц. Туриніна О.Л.; к. психол. н., доц. Хілько С.О.

3. Виступи за обговореною роботою.

В обговоренні дисертації взяли участь: д. психол. н., проф. Брюховецька О.В.; д. психол. н., проф. Мушкевич М.І.; к. психол. н., доц. Блохіна І.О., к. психол. н., доц. Москаленко О.В.; к. психол. н., доц. Нежинська О.О.; к. психол. н., доц. Євтушенко І.В.; к. психол. н., Папуша

В.В.; к. психол. н., доц. Сербова О.В.; к. психол. н., доц. Туриніна О.Л.; к. психол. н., доц. Хілько С.О.

УХВАЛИЛИ:

I. ПРИЙНЯТИ такий висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження:

1. Актуальність теми дослідження. Багатовимірний та гармонійний розвиток особистості майбутніх фахівців технічного профілю, здатних комплексно і системно аналізувати проблеми, відбувається як результат цілеспрямованого впливу на когнітивну, афективну та волюву сферу психіки. Рефлексія власних прагнень і можливостей, усвідомлення свого місця в світі, оволодіння проактивними способами взаємодії з ним та розвиток соціальних навичок (soft skills) мають вирішальне значення у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців технічного профілю. Важливо в ході навчання не лише озброїти здобувачів вищої технічної освіти певною сумою знань чи компетенцій, але й сформувані універсально значущі особистісні риси-властивості, що забезпечували б готовність до розв'язання складних завдань. В діяльності майбутнього інженера неможливо віднайти такі ситуації, в яких проактивність не відігравала б істотної ролі. Адже проактивність є важливою особистісною властивістю, що має універсальне значення для всіх складових життєдіяльності особистості. Ця її універсальність пов'язана з тим, що для людини найбільш типовим є не лише відображення теперішнього, не тільки збереження минулого, але й активне моделювання (випередження) перспективи майбутнього. Проактивність в цьому випадку виявляється альтернативою «реактивного реагування». Спрямованість у майбутнє й ініціативний вплив на соціальне оточення – це провідні елементи проактивності, що визначають вектор зусиль особистості, скерованих на зміну не лише ситуації, але й на самозміну. За останні три десятиліття проактивність стала ключовим поняттям в науковій літературі з прикладної психології. Знаходження цього психологічного конструкту в центрі уваги дослідників пов'язане з низкою взаємовпливових факторів: економічних, соціальних, організаційних та психологічних. До об'єктивних умов, що стимулюють дослідження проактивності, слід віднести зростання нестабільних форм зайнятості, мобільність між організаціями,

діджиталізацію, багатопрофільність команд, децентралізацію, затребуваність прогнозованих змін у роботі та кар'єрі. Транзитивність, як основна характеристика сучасного світу, висуває зростаючі вимоги до особистості майбутнього інженера, до його здатності оперативно реагувати на нові виклики, ініціювати інноваційні рішення, здійснювати глибоке прогнозування та передбачення змін, а також приймати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності та множинних варіантів. У «мережевому та кліповому столітті» вимоги до проактивності майбутнього фахівця технічного профілю набувають особливої значущості. Актуальність та важливість обраної проблеми зумовлені необхідністю дослідження психологічних особливостей прояву проактивності майбутніх фахівців технічного профілю.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження виконувалось на кафедрі психології та педагогіки відповідно до тематичного плану наукових досліджень Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» за темами: «Розвиток психологічного потенціалу особистості майбутніх фахівців в умовах технічного університету» (Державний реєстраційний номер: 0121U108243, 2021–2025 рр.) та «Психологічні засади професійного розвитку конкурентоспроможної особистості в умовах технічного університету» (Державний реєстраційний номер: 0125U001924, 2025–2027 рр.).

3. Наукова новизна отриманих результатів

У дисертації вперше одержані такі нові наукові результати: створено та емпірично вивірено ресурсну модель проактивності особистості; апробовано науково обґрунтований психодіагностичний інструментарій дослідження проактивності особистості на репрезентативній вибірці; виявлено психологічні особливості прояву когнітивного, афективно-мотиваційного та вольового компонентів проактивності майбутніх фахівців технічного профілю; за допомогою CHAID-аналізу встановлено визначальні психологічні ресурси – «творчість», «прагнення до мудрості» та «знання власних ресурсів», що детермінують високий рівень розвитку відповідно когнітивного, афективно-мотиваційного та вольового компонентів проактивності майбутніх інженерів; уточнено та конкретизовано теоретичні

й емпіричні дані щодо ресурсної обумовленості прояву проактивності особистості; набули подальшого розвитку уявлення про провідну роль антиципації, усвідомленості дій та вольової самоорганізації в процесі актуалізації проактивності; розширено та доповнено змістовні характеристики понять «антиципація», «проактивність», «проактивна поведінка» та «психологічні ресурси».

4. Теоретичне та практичне значення результатів роботи, впровадження

Теоретичне значення результатів дослідження полягає у тому, що в роботі систематизовано науковий досвід вивчення проблеми проактивності, розглянуто основні понятійні дефініції змістовно їй релевантні, побудовано ресурсну модель проактивності особистості та здійснено детальний аналіз психологічних особливостей прояву проактивності майбутніх фахівців технічного профілю. На основі розгляду психологічних ресурсів створено їх класифікацію у межах п'яти функціональних груп: особистісні, соціальні, екзистенційно-сміслові, мета-ресурси, адаптаційно-відновлювальні та із застосуванням CHAID-аналізу виявлено визначальні та допоміжні, що детермінують високий рівень розвитку проактивності майбутніх інженерів. Отримані результати уможливають суттєве доповнення теоретичних та емпіричних даних щодо ресурсної обумовленості прояву проактивності особистості, що має важливе значення для подальшого розвитку теорії проактивності та забезпечує практичну основу для застосування результатів у сфері професійної підготовки майбутніх фахівців технічного профілю.

Практичне значення отриманих результатів дослідження. Результати дослідження мають вагомим практичне значення для психологічного супроводу професійної підготовки майбутніх фахівців як технічного, так і гуманітарного профілів. Апробований психодіагностичний інструментарій може бути використаний для визначення особливостей сформованості дескрипторів складових компонентів проактивності. Використання CHAID-моделювання у психологічних дослідженнях дає змогу розробляти персоналізовані рекомендації для розвитку визначальних і допоміжних психологічних ресурсів, що актуалізують прояв проактивності. Практична цінність отриманих результатів дослідження також полягає у вдосконаленні навчально-методичного забезпечення освітніх компонент,

спрямованих на розвиток soft skills, зокрема таких, як «Психологія», «Соціальна психологія», «Психологія конфлікту» та інших.

Обґрунтовані автором теоретичні положення та рекомендації апробовані та впроваджені у навчальний процес Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» в рамках викладання вибіркових освітніх компонентів для здобувачів вищої освіти бакалаврського рівня усіх спеціальностей (акт про впровадження від 03.06.2025 р.). Теоретичні узагальнення та результати емпіричного дослідження, отримані автором, також були впроваджені у підготовку здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка про впровадження 03-24/01/1531 від 26.05.2025 р.); у навчальний процес Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДВНЗ «УМО» НАПН України (акт про впровадження від 4 квітня 2025 р.), в освітній процес підвищення кваліфікації педагогічних працівників Відокремленого структурного підрозділу «Дубенський педагогічний фаховий коледж Рівненського державного гуманітарного університету» (акт про впровадження № 75 від 01.05.2025 р.).

5. Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційної роботи були оприлюднені на наукових і науково-практичних зібраннях, зокрема: I Міжнародній науково-практичній конференції (м. Ніжин, 2–3 листопада 2023 р.); II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми психології діяльності в особливих умовах» (м. Черкаси, 23 квітня 2024 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції (м. Київ, 29 березня 2024 р.); IX Всеукраїнській науково-практичній конференції (м. Київ, 14 листопада 2024 р.); I Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції з міжнародною участю «Психологічні предиктори соціального розвитку особистості в сучасних умовах освітнього середовища» (м. Київ, 21 листопада 2024 р.); III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми психології діяльності в особливих умовах» (м. Черкаси, 23 квітня 2025 р.), а також на II Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції з міжнародною участю «Психологічні предиктори соціального розвитку особистості в сучасних умовах освітнього середовища» (м. Київ, 20 листопада 2025 р.). Окрім того,

науковий задум, шляхи здійснення дисертаційного дослідження, його проміжні і кінцеві результати обговорювалися на засіданнях кафедри психології та педагогіки ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського (2022-2026 рр.).

6. Дотримання принципів академічної доброчесності.

За результатами науково-технічної експертизи дисертація Волянюка Андрія Миколайовича визнана оригінальною роботою, яка не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень.

7. Перелік публікацій за темою дисертації із зазначенням особистого внеску здобувача.

За результатами досліджень опубліковано 14 наукових публікацій, зокрема:

- 5 статей у фахових наукових виданнях України;
- 7 тез доповідей на наукових конференціях;
- 2 праці, що додатково відображають результати дисертації.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

публікації у фахових виданнях України:

1. Волянюк А. М. Феномен проактивності в зарубіжних дослідженнях. *Габітус*. 2023. Вип. 53. С. 173–177. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2023.53.29>.
2. Волянюк А. М. Ресурсна модель проактивності особистості: теоретичні передумови і верифікація. *Габітус*. 2023. Вип. 55. С. 155–160. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2023.55.27>.
3. Волянюк А. М. Фактори розвитку проактивності особистості. *Габітус*. 2024. Вип. 62. С. 213–218. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2024.62.38>.
4. Волянюк А. М. Факторна модель проактивності майбутніх фахівців технічного профілю. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*. 2025. № 1. С. 47–52. DOI: <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2025.1.8>.
5. Волянюк А. М. Порівняльний аналіз особливостей когнітивного компоненту проактивності у майбутніх фахівців технічного і гуманітарного

профілів. *Слобожанський науковий вісник. Серія Психологія*. 2025. № 1. С. 21–29. DOI: <https://doi.org/10.32782/psyspu/2025.1.3>.

наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Воляннюк А. М. Потенціал проактивного стратегічного управління. *Розвиток освіти в європейському просторі: національні виклики та транснаціональні перспективи* : Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ніжин, 2–3 листопада 2023 року / За заг. ред. Самойленко О. В. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2023. С. 124–126. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/48230/1/S_Palamar_Zb_konf_2023_FPO.pdf

7. Воляннюк А. М. Проактивність як професійно важливий поведінковий патерн суб'єкта діяльності в особливих умовах. *Проблеми психології діяльності в особливих умовах* : Матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Черкаси, 23 квітня 2024 р. К. : 7БЦ, 2024. С. 26–27. URL: https://fubn.nuczu.edu.ua/psih/images/topmenu/kafedry/kafedra-psihologii-dijalnosti-v-osoblyvyh-umovah/konferencija/2_zb.pdf

8. Воляннюк А. М. Проактивність як запорука збереження психологічного здоров'я особистості. *Психологічне здоров'я особистості в контексті процесів глобалізації: методологія дослідження, реалії та перспективи*, 29 березня 2024 року : Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції / за наук. ред. І.В.Данилюка, Г.К.Юрчинської, Н.І.Погорільської, Б. Б. Іваненка. Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2024. С. 64–66.

9. Воляннюк А. М. Види ресурсів та їх роль у збереженні психологічного здоров'я суб'єкта діяльності. *Особистісні та ситуативні детермінанти здоров'я в умовах війни* : Матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 14 листопада 2024» р.) : матеріали і тези доповідей / за заг. ред. проф. О. В. Бацилевої. Київ, 2024. С. 38–40. URL: <https://www.academia.edu/125545056>

10. Воляннюк А. М. Проактивність як чинник успішної соціалізації особистості. *Психологічні предиктори соціального розвитку особистості в сучасних умовах освітнього середовища* : зб. тез I Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю, 21 лист. 2024 р. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2024. С. 39–40. URL: https://psy.kpi.ua/wp-content/uploads/2025/01/Zbirnyk-tez-konferentsii-Psykhol_predyktory_-2024_compressed.pdf

11. Воляннюк А. М. Антиципація та її роль у службово-професійній діяльності фахівців сил безпеки та оборони. *Проблеми психології діяльності в особливих умовах* : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф., м. Черкаси, 23 квіт. 2025 р. Харків: «ФОП Супрун Т.О.», 2025. С. 13–14. URL: http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/24886/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%A7%D0%86%D0%9F%D0%91%2023.04.25.pdf

12. Воляннюк А. М. Психологічна типологізація проактивності особистості. *Психологічні предиктори соціального розвитку особистості в сучасних умовах освітнього середовища* : зб. тез II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю, 20 лист. 2025 р. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2025. С. 29-30. URL: https://psy.kpi.ua/wp-content/uploads/2025/01/Psykhol_predyktory_sots_rozv_osobys_Zb_tez_II_Vseukr_MNPIK_20_11_2025.compr_.pdf

опубліковані праці, що додатково відображають наукові результати дисертації:

13. Воляннюк А. М. Комплекс методик для діагностики проактивності особистості : зб. завдань до самостійної роботи студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / уклад. А. М. Воляннюк. Київ : НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2024. 46 с. URL: https://psy.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/09/Komplex_metodik_Proaktivnist_compressed.pdf

14. Воляннюк А. М. Робочий зошит з дисципліни «Загальна психологія з практикумом. Частина 1» : комплекс методик для діагностики проактивності особистості до самостійної роботи студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / уклад. А. М. Воляннюк. Київ : НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2024. 23 с. URL: https://psy.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/09/Zoshyt_dlia_indyvidualnoi_roboty_z_dystsypliny_Zahal_na_psykholohiia.pdf

Якість та кількість публікацій відповідають «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження

ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44».

Дисертація Волянюка А.М. оформлена відповідно до вимог, викладених у Наказі Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

II. ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Волянюка А.М. «Психологічні особливості прояву проактивності майбутніх фахівців технічного профілю», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки, за спеціальністю 053 – Психологія за своїм науковим рівнем, новизною отриманих результатів, теоретичною та практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам, що пред'являють до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії та відповідає напрямку наукового дослідження освітньо-наукової програми КПІ ім. Ігоря Сікорського Психологія.

III. РЕКОМЕНДУВАТИ:

1. Дисертаційну роботу «Психологічні особливості прояву проактивності майбутніх фахівців технічного профілю», подану Волянюком Андрієм Миколайовичем на здобуття наукового ступеня доктора філософії, до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

2. Вченій раді КПІ ім. Ігоря Сікорського утворити разову спеціалізовану вчену раду у складі:

Голова:

д. психол. н., проф., проф. кафедри психології та педагогіки факультету соціології і права КПІ ім. Ігоря Сікорського ***Мушкевич Мирослава Іванівна;***

Члени:

Рецензенти:

к. психол. н., доц., завідувач кафедри психології та педагогіки факультету соціології і права КПІ ім. Ігоря Сікорського ***Хілько Світлана Олександрівна;***

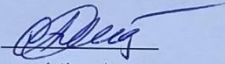
к. психол. н., доц., доц. кафедри психології та педагогіки факультету соціології і права КПІ ім. Ігоря Сікорського ***Москаленко Ольга Володимирівна.***

Офіційні опоненти:

д. психол. н., проф., головний науковий співробітник лабораторії психології особистості імені П.Р. Чамати Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України **Сердюк Людмила Захарівна**;

д. психол. н., проф., завідувачка кафедри психології та соціології Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля **Бохонкова Юлія Олександрівна**.

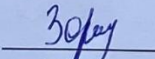
Головуюча на засіданні
к. психол. н., доцент,
завідувач кафедри
психології та педагогіки
КПІ ім. Ігоря Сікорського

(підпис)

Світлана **ХІЛКО**

Вчений секретар
кафедри психології та
педагогіки,
к. політич. н.

(підпис)

Зоряна **ОНШКО**